

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitulum VII. Post cessionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

dex vtrum iste audiri deberet, ad hoc respondit Clemens III. standum esse probatione testium priorē.

SYMMARIVM.

1. In casu, quo Iudex post factam denuntiationem ex officio procedit, per viam inquisitionis, potest denunciatus postmodum esse testis.
2. Postquam in causa conclusum est, alij testes super iisdem articulis ordinariē recipiendi non sunt; nisi anima periculum vertatur, aut vitium sententia per partem non sit remissibile.

I NOTA I. Qui crimen vel impedimentū matrimonij iudici denuntiat, potest deinde adhiberi, vt testis, sicuti colligitur etiam ex c. *In omni. 4. de Test.* Debet tamen id intelligi, si iudex ex officio per inquisitionē procedat, non item, si denunciator litem prosequi velit, cum non possit idem esse accusator, aut litis promotor, & testis, sicuti pluribus allegatis bene notauit *Decius hic Not. 4.*

2 Nota II. Si publicatis testibus conclusum sit in causa, alij testes super eisdem articulis recipiendi non sunt, sed sententia ferenda secundum testium priorū depositionem. Ita *gl. hic verb. Partibus.* & habetur etiam in c. *Fraternit. 17. de testibus.* Ratio dari debet, quia partes per conclusionē in causa censentur renuntiasse probationibus, igitur ad nouas super eisdem articulis admitti non debent, ordinariē loquendo. Consequenter vbi hæc ratio cessat, quia partes non possunt probationibus suis aut defensionibus renuntiare propter animæ periculum, in eo casu dicendum est, quod etiam post publicatas attestations, imò etiam post latam sententiam testes aliæque probationes recipi debeant, vt in casu c. *Series. 26. de testibus.* si agatur de impedimento matrimonij contracti, vt notauit *Hosiens. ibi. & gl. hic.* & DD. communiter, quando aiunt, quod vbi periculum animæ vertitur, sententia non censetur transire in rem iudicatam, propterea quod in tali casu vitium sententiæ non sit per partem non appellantem remissibile, vt ait *Imola hic n. 4. Panorm. n. 5.*

& sumitur ex c. *Lator. 7. de re iudicata.* Imò etiam si ageretur de impedimento matrimonij contrahendi, & post publicationem testium ex vtraque parte productorum, vnus sponsorum nouos testes producere vellet, ad ostendendum impedimentum, audiri deberet, propter animæ periculum, si matrimoniū inter impeditos seu inhabiles contrahatur. Contra hanc tamen doctrinam communiter traditam sentit & obijcit *Decius hic n. 6.* in causa capitali, si crimen probatum sit, vel Reus confessus, sententia lata transit in rem iudicatam, *Arg. l. 1. §. ult. ff. de question.* & tamen vitium seu iniquitas sententiæ non est remissibilis per partem, videlicet Reum condemnatum, cum non sit Dominus membrorum suorum. *l. Liber homo. 27. ff. ad legem Aquiliam,* consequenter iuri defensionis suæ renuntiare non potest. *Re.* hoc argumento conuinci, quod Reus post latam sententiam vltimi supplicij aut mutilationis, semper audiri debeat super defensione suâ, si probabiliter existimari possit, eum malitiosè non agere, sed innocentiam verè demonstrare posse. Et ad *l. 1. §. ult. Re.* ex eo loco potiùs contrarium colligi, vt *gloss. Marginal. notat, & Bart. ibi. n. 4.* quod videlicet Reus in causa capitali, etiam postquam conclusum est, audiri debeat, si innocentiam suam ostendere velit; sed neq; latam sententiam condemnationis iudex exequi debet, si de innocentia Rei postea constiterit, quamuis in dicto *§.* dicatur, quod non ipsemet iudex inferior, qui tulit sententiam, rescindere debeat, sed causam (tanquam arduam) ad principem deferre. Interim verum est, quod iudices propter præsumptionem, quam habent contra Reum legitimè damnatum, reuocationem eius post confessionem aut latam sententiam plerumque attendere non soleant.

CAPITULUM VII.

Post cessionem.

PARAPHRASIS.

Ait hoc c. *Innocentius III.* cum ipsi ex
ff 3 literis

literis iudicis ordinarij (quibus in hae re standum est, donec contrarium probetur) constiterit, quòd Vitus excommunicatus fuerat, quando procuratoris officium assumpsit, ipsum tanquam procuratorem in iudicio recipere noluisse.

S U M M A R I U M.

1. Fides habenda est literis ordinariis debite munitis, dum oppositum probetur.
2. Sigillum propriam à quocunque etiam priuato appositum, & legitime recognitum, fidem facit literis in praiudicium apponentis.
3. Quamuis consultum sit, vt alia etiam cauetela ad fidem faciendam idonea adhibeantur.
4. In praiudicium tamen alterius plenam fidem non facit sigillum à priuato appositum; faciunt tamen plurium vite probata virorum sigilla, si recognita fuerint.
5. Qualem fidem etiam facit appositum literis sigillum publici magistratus aut communitatis, saltem attendendo consuetudinem Doctorum, quamuis de iure comuni contrarium probabilius sit.
6. Qui in excommunicatione positus Procuratoris munus assumpsit à iudicio per exceptionem repelli potest.

NOTA I. Literis Episcopi alteriusue Ordinarij (sigillo aut subscriptione munitis) fides habenda est, donec oppositum probetur: Difficilis hinc quaestio proponitur, num sigillum appositum literis, sufficiat ad fidem faciendam. R. &

2 Dico I. Sigillum proprium à quocunque etiam priuato appositum, facit fidem literis in praiudicium apponentis, est communis doctrina, cuius ratio est, quia sicuti subscriptio, ita & sigillum adhibetur ad fidem faciendam scripto, id est, emanasse ab eo, quem sigillum vel subscriptio ostendit, opus tamen est recognitione, id est vt cognoscatur esse scripturam aut sigillum eius, de quo profertur, juxta l. Si Procuratorem. 65. ff. de Procuratoribus. vbi Bart. n. 1. Est autem controuersia inter DD. si negetis, cuius sigillum esse perhibetur, cuiam probatio in-

cumbat; communior est sententia, gl. & Bart. in cit. l. Couarr. in pract. quest. c. 22. n. 9. Menochij in arbitr. casu 173. Georg. Euerhard. vol. 1. Consil. 51. n. 6. si is, cuius sigillum esse perhibetur, neget suum esse, aut à se appositum, probationem incumbere affirmanti, quamuis contrarium docuerit hic Anton. Decius in c. 3. n. 2. hoc tit. Mascard. in Volum. 3. Conclus. 1032. n. 9.

Corollarium. Cautus esse debet, qui alicuius obligationis confessionem suscipit, vt non contentus sit sigillo, sed requirat etiam subscriptionem sigillantis, quia ea facilius recognosci & minus in dubiū reuocari potest. Consultius verò est, vt duo testes adhibeantur, vel publicus notarius, qui de sigillatione, subscriptione, & vno verbo de consensu contrahentis, v. g. donantis testentur, vti Bartolus monet in cit. l. Si procuratorem. n. 3. Præterea cautus esse debet, qui confessionem accipit, vt accipiatur sigillum proprium sigillantis, quamuis etiam alienū adhiberi possit, cum proprium non habeatur, vel ad manum non sit, sed expediat vt hoc ipsum in instrumento dicatur, signantē alieno sigillo vsum fuisse, qua de re Mascard. cit. Conclus. n. 18. de hoc plura in c. Inter. de fid. Instrum. Limitari debet superius tradita comunis doctrina 1. quòd iudicis arbitrio permittatur, vt ex circumstantiis praesumptionem facere possit, sigillum vel subscriptionem eius esse, quem praefert, nisi eam cōtrariis maioribus praesumptionibus idem superare possit, vti Menochius indicat n. 3. 2. Ob temporis antiquitatem seu vetustatem accedit autoritas & fides sigillo, praesertim cum recognitio seu approbatio eius facile tunc fieri non possit, vti annotauit Euerhard. cit. consil. 51. n. 7. Limitant multi, nisi sit sigillum videlicet Episcopi alteriusue Ordinarij, Capituli vel vniuersitatis in rebus pertinentibus ad eius officium: quod tali sigillo indistinctè fides habeatur, docet Bart. in sup. cit. n. 3. gl. marg. 16. vbi ait, quòd literæ quibus publicum sigillum affixum est, hoc ipso approbatæ censentur. Et Menoch. in cit. casu 113. quod necessaria non sit alia recognitio, cum satis notum sit, esse sigillum authentic-

theticū alicuius Magistratūs, quippe quod difficilius surripi aut falsari potest, quàm priuati alicuius sigillum. Et id verum esse videtur, & vsu receptum, dummodo nulla adsit suspicio fraudis, vti admonet *Felin. hic n. 18.* & colligitur ex *c. 1. de Clericis peregrinis*, videatur *Comarr. loc. cit.*

4 Dico II. Sigillum à priuato appositum literis, fidem plenam non facit contentis in literis, quatenus cedere potest in alterius præiudiciū, sed secus esse videtur, si sit sigillum publicum Magistratūs aut comunitatis. Prior pars assertionis est certa, quia sigillum non potest plus fidei facere, quàm testimonium, ad quod significandum adhibetur, vnius autē priuati viri testimonium non sufficit ad plenam fidem seu probationem. *c. Licet 23. de testibus*. ergo nec sigillum eius: duorum autem vitæ probatæ virorū sigilla, si recognita seu approbata fuerint, fidem faciunt literis in præiudiciū alterius; at verò in proprium præiudiciū, sigillum vel subscriptio sigillantis, fidem facit, si recognita fuerit, perinde ac propria confessio, vti constat ex prima responsione; Altera pars assertionis, hunc sensum habet, si literæ Magistratūs ex sigillo publico vel subscriptione cognoscantur, quòd fidem plenam faciant, etiam in præiudiciū alterius. Sumitur ex hoc capitulo, vbi absolutè dicitur, quòd literis ordinarij iudicis credatur in præiudiciū subditi, qui excommunicatus dicitur. & ex *l. Si publicanus. 4. §. de reb. ff. de Publicanis*. tradit *Bart. in cit. l. si Procuratorem. gl. in c. 2. de fide Instrum. Decius hic n. 7.* si enim Notarij publici literis propter publicū eius officium & obligationem plena fides habetur, vti docet *gl. & DD. in l. in donatione 31. C. de donationibus*, cur non etiam literis consignatis ab Episcopo aut alio Magistratu, in pertinentibus ad officium eius. Verumtamen tradita doctrina fermè tantum niti debet consuetudine Doctorum, vti admonet *Baldus in Rubr. Cod. de fide Instrum. n. 45. arg. c. Cum dilectus 1. de fide Instrument. & Felinus hic n. 8.* refert Dominos Rotæ dicentes, quòd consuetudo curiæ Romanæ, & totius orbis hoc teneat, quòd sigillatis literis Episcopi

credatur, quando in spectantibus ad officiū testatur, v. g. quòd duo Clerici beneficia permutarint &c. Verumtamen spectato communi iure, probabilior est sententia *Panorm. hic n. 5. Felin. n. 7. Baldi loc. cit. & aliorum*, quòd solis literis siue instrumento iudicis vel magistratūs credendum non sit, in alterius præiudiciū, non enim plus fidei adhibendū est literis seu voci mutæ, quàm voci viuæ, atqui Episcopo aliquid voce viuā asserenti in alterius præiudiciū, fides non habetur. *c. Si tantum. 6. q. 2.* ergo nec literis eius. Quamobrem securius est, vt dicatur, instrumentū à iudice ordinario aut delegato, vel quolibet Magistratu scriptum aut obsignatum, non censi authenticum & fide plenā dignum in alterius præiudiciū, nisi insuper testium subscriptione munitum sit, exceptis causis leuibus, in quibus tanta certitudo necessaria non videtur, quanta in arduis, vt *Panorm. hic monet n. 6.* Ad argumentum quod sumptū est ex officio Notarij, bene respondet *Panorm. n. 5.* quòd ipsius potestas, vt authenticum instrumentū adhibitis testibus, etiam sine ipsorum subscriptione conficere possit, extraordinaria & exorbitans sit, quia ad hoc specialiter per publicum officium deputatus est; id verò extendi non debet ad iudicem, absque expresso juris textu.

6 Nota II. Si quispiam procuratoris munus in excommunicatione assumpsit, à iudicio per exceptionem repelli potest; ita docet *Innoc. hic in fine. Decius n. 17. Suar. de censur. disp. 16. sect. 8. n. 19. & seq.* Sunt autem duo modi id explicandi, primus est, quem sequitur *Decius*, quòd Vitus iste credebatur adhuc persistere in excommunicatione, & nondum absolutus esse, ideò meritò repelli poterat, imò debebat à iudicio repelli, si vitandus fuit. Alter modus & textui magis conformis, est *Suarij n. 14.* Vitum ideò solum à Pontifice repulsum fuisse, quia in excommunicatione positus non sine iniuria Ecclesiasticæ potestatis, Procuratoris officium susceperat. Contra hanc doctrinam sentit *glossa hic verb. Excommunicatus. Panorm. n. 10. Imolan. 8. Felin. n. 20.* & alij communiter, quos refert & sequitur *Sairus in thesauro lib. 2.*

lib. 2. c. 8. n. 6. quòd constitutio Procuratoris excommunicati, non tolerati, ipso iure irrita sit, ita vt acta eius in iudicio non valeant, tamen si interea absolutus sit, verumtamen tanta censura ex verbis huius Capituli non colligitur, neque alius textus afferri potest, quare cum in materia pœnali ac restringibili versemur, extensio hæc DD. vltra verborum proprietatem, probabilis videri non potest. Vide quæ à nobis dicta sunt, *l. 1. tract. 5. p. 2. c. 2. n. 14.*

CAPITVLVM VIII.

In præsentia.

PARAPHRASIS.

Inter duos fratres ex vna parte, & quoddam Monasterium ex alterâ parte coram Ecclesiæ Romanæ Cardinale vertebatur quæstio super bonis & iuribus hæreditatis. Duo illi fratres proposuerunt, quòd frater ipsorû germanus quondam testamentum fecerit, in quo Marcum filium suum hæredẽ instituit, præcipiens, vt si sine liberis decesserit, bona ad fratres suos deuoluerentur, quamobrem per actionẽ hæreditatis petebant bona omnia sibi restitui, quæ Monasterium possidebat, atq; insuper in posterû cohiberi à molestationibus. Sed Syndicus Monasterij ex aduerso opposuit, Marcum se & omnia sua Monasterio obtulisse, ideòq; omnia eius bona ad Monasterium deuoluta esse, consequenter petere Monasterium bona, quæ fratres inuaserant, sibi restitui, & super ceteris silentium illis imponi. Contra hæc replicabant fratres germani, quòd Marcus dum se & sua Monasterio offerret, Minor annis fuerit, & quòd votum suum, quod ex ætatis infirmitate conceperat, postea maturior factus reuocârît, firmû itaque manere, quandoquidem Marcus sine liberis decessit, quòd hæreditas ex Patris eius testamento ad ipsos pertinere debeat, Syndicus verò ad hæc respondit, licet dictus Marcus ex Monasterio egressus fuerit, postea tamen iterum se & sua humiliter ac deuotè obtulisse, oblatio-

nem suã juramento confirmans: quamobrem, licet detur primæ oblationis tempore fuisse minorem natu, tamen probatum non esse, quòd tempore posterioris oblationis minor natu fuerit; præterea verbum istud *Minor natu* seu Minor annis ambiguum sensum habet, cum & de Minore annis quatuordecim seu impubere intelligi possit, & de Minore annis viginti quinque. Consequenter talis ambigua exceptio Monasterio obesse non debet, cum dicta donatio valeat, si facta & juramento firmata sit intra annos pubertatis ante completos annos viginti quinque. Accedit & id, quòd Marcus censeri non possit sine hærede decessisse, quando Monasterium hæredem suum reliquit; propter hæc allegata cõsiderans Cardinalis quòd Syndicus Monasterij intentionem suam plenè probârît, at verò ex parte aduersa nihil sufficienter probatum sit, ex mandato Papæ sententiam protulit, fratribus germanis silentium imponendo super petitione, eosque ad restitutionem condemnando eorum, quæ ex bonis Monasterij occupârunt.

SUMMARIUM.

1. *Consortes eiusdem litis possunt eodem libello Reum conuenire.*
2. *In fauorem Ecclesiæ, aut alterius piæ causæ donatio omnium bonorum præsentium & futurorum facta, valida est.*
3. *Quamuis de iure antiquo quindecim anni sufficiant ad professionem religiosam, de nouo tamen Concil. Tridentini iure anni sedecim requiruntur.*
4. *Quæ iure civili statuta sunt circa minores 25. annis, quatenus cum vel sine consensu Curatoris obligari, aut bona sua alienare possunt, vel non possunt, locum non habent circa hos minores, puberes tamen, Religionem professuros, quibus liberè licet de bonis suis disponere.*
5. *Etiã per testamentum, seruatis tamen debitis solemnitatibus.*
6. *Factum de quo constat, præsumitur legitime factum esse, & probatio contrariâ illi incumbit qui negat.*